JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
F. G. JACOBS
15 päivänä helmikuuta 2001 [1]

1. Conseil supérieur des assurances sociales (Luxemburg) on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle useita ennakkoratkaisukysymyksiä, jotka koskevat sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 [2] pätevyyttä ja tulkintaa ja työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 [3] tulkintaa. Kysymykset on esitetty tilanteessa, jossa vastaajana oleva kansallinen laitos, Caisse nationale des prestations familiale (Luxemburg) on kieltäytynyt suorittamasta Belgiassa asuvalle Belgian kansalaiselle tiettyjä perheavustuksia. Valittaja oli aikaisemmin työskennellyt Luxemburgissa rajatyöntekijänä ja saa tällä hetkellä Luxemburgin sosiaaliturvajärjestelmästä työkyvyttömyyseläkettä. Valittajan avustusta koskeva vaatimus oli hylätty pääasiallisesti sillä perusteella, että kyseisiä avustuksia koskevassa Luxemburgin lainsäädännössä asetettu asumisedellytys ei täyttynyt.

1 — Alkuperäinen kieli: englanti.

2 — Esillä olevan asian tosiseikkojen tapahtumahetkellä, eli vähän ennen kantajien lapsen syntymää 13.3.1995, voimassa oleva konsolidoitu versio, EYVL 1992, C 325, s. 1. Tämän jälkeen niitä asetuksen säännöksiä, joista tässä on kyse, on muutettu jonkin verran (muutokset tulivat voimaan 1.1.1996), mutta näillä muutoksilla ei ole merkitystä esillä olevan asian kannalta.

3 — EYVL L 257, s. 2.

Kansallinen lainsäädäntö

Ennen synnytystä maksettava avustus, synnytysavustus ja synnytyksen jälkeen maksettava avustus

2. Näistä etuuksista säädetään 20.6.1977 annetussa laissa, jonka tavoitteena on i) raskaana olevien naisten ja alle kouluikäisten lasten terveyden järjestelmällisen seurannan toteuttaminen ja ii) voimassa olleen, syntymään liittyviä avustuksia koskevan lainsäädännön muuttaminen. Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa komissio vastaan Luxemburg [4] antamassaan tuomiossa, että ennen synnytystä maksettavaan ja synnytysavustukseen liittyvä yhden vuoden asumisedellytys oli syrjivä ja näin lainvastainen, minkä vuoksi tätä lakia muutettiin 31.7.1995 annetulla lailla. Koska tämän tuomion oikeusvaikutukset alkoivat tuomion julistamispäivästä 10.3.1993 ja koska vastaajana oleva laitos on lakannut soveltamasta asumisedellytystä mainitusta päivästä alkaen, asian tosiseikkojen tapahtumahetkellä (eli vuoden 1995 alusta) sovellettavaa lainsäädäntöä on arvioitava niin kuin siinä ei säädettäisi tästä edellytyksestä. Jäljempänä lain sisällöstä esitetty yhteenveto perustuu

4 — C-111/91 (Kok. 1991, s. 817); ks. myös jäljempänä 30—32 kohta.

tämän vuoksi lakiin sellaisena kuin se on voimassa siihen tehtyjen muutosten jälkeen.

3. Synnytysavustus jaetaan laissa kolmeen osaan: ennen synnytystä maksettavaan avustukseen, varsinaiseen synnytysavustukseen ja synnytyksen jälkeen maksettavaan avustukseen.

4. Osat maksetaan ainoastaan edellyttäen, että tietyt lääkärintarkastukset on suoritettu. Näitä tarkastuksia käsitellään tarkemmin jäljempänä 46—48 kohdassa.

5. Ennen synnytystä maksettava osuus suoritetaan ainoastaan edellyttäen, että äidin lainmukainen kotipaikka on Luxemburgissa kun viimeinen lakisääteinen lääkärintarkastus suoritetaan.

6. Synnytysavustus suoritetaan lapsen syntymän jälkeen edellyttäen, että äidin lainmukainen kotipaikka on Luxemburgissa ja että lapsi syntyy Luxemburgissa (tai ulkomailla äidin väliaikaisen poissaolon vuoksi).

7. Synnytyksen jälkeen maksettava avustus suoritetaan kun lapsi on kahden vuoden ikäinen edellyttäen, että lapsi on kasvanut Luxemburgissa.

8. Nämä synnytykseen liittyvät avustukset maksetaan kaikki kiinteinä kertasuorituksina. Ennen synnytystä maksettava avustus suoritetaan äidille, synnytysavustus ja synnytyksen jälkeen maksettava avustus suoritetaan äidille, jos vanhemmat, kuten esillä olevassa asiassa, asuvat yhdessä.

Äitiysavustus

9. Äitiysavustus otettiin käyttöön 30.4.1980 annetulla lailla. Myös tätä lakia muutettiin asiassa komissio vastaan Luxemburg annetun tuomion johdosta 31.7.1995 annetulla lailla, koska tässä tuomiossa todettiin, että edellytys, jonka mukaan äidillä oli oltava lainmukainen asuinpaikkansa Luxemburgissa avustusoikeuden alkamispäivää edeltävän vuoden ajan, oli syrjivä ja tämän vuoksi lainvastainen. Edellä esitettyjen syiden vuoksi tässä oletetaan, että asiassa sovellettava laki on tämä laki muutetussa muodossaan.

10. Laissa edellytetään, että äidin lainmukainen kotipaikka oli ollut Luxemburgissa avustuksen alkamishetkellä, eli kahdeksan viikkoa ennen lapsen arvioitua syntymää. Avustusta suoritetaan äidille enintään kuudentoista viikon ajan lapsen arvioitua

syntymähetkeä edeltäneestä kahdeksannesta viikosta alkaen.

Kotihoidontuki

11. Kotihoidontuki otettiin käyttöön 1.8.1988 annetulla lailla. Kotihoidontukeen on oikeus henkilöllä, jonka kotipaikka on Luxemburgissa, joka asuu siellä tosiasiallisesti ja hoitaa kotona yhtä tai useampaa lasta, joista tuen hakijalle tai tämän puolisolle maksetaan lapsilisää. Kotihoidontukea maksetaan äitiysloman päättymistä seuraavan kuun ensimmäisestä päivästä alkaen, eli siitä alkaen kun äidin oikeus äitiysrahaan päättyy, ja oikeus kotihoidontukeen päättyy sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa lapsen täytettyä kaksi vuotta. Kotihoidontuen suuruus on sama siitä riippumatta, kuinka montaa lasta hoidetaan samassa taloudessa.

Yhteisön oikeus

12. Asetuksen N:o 1408/71 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"u) i) 'perhe-etuuksilla' tarkoitetaan kaikkia luontois- tai rahaetuuksia, jotka on tarkoitettu perhekustannuksia varten 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitetun lainsäädännön mukaisesti, lukuun ottamatta liitteessä II mainittuja erityisiä synnytysavustuksia;

ii) 'perheavustuksilla' tarkoitetaan yksinomaan perheenjäsenten lukumäärän ja tapauksen mukaan iän perusteella määräajoin suoritettavia rahaetuuksia."

13. Asetuksen liitteessä II olevassa II osastossa "Erityiset syntymä- tai adoptioavustukset", jotka eivät kuulu asetuksen soveltamisalaan 1 artiklan a kohdan i alakohdan nojalla, on I. Luxemburg -kohta, jossa säädetään seuraavaa:

"a) Syntymää edeltävä avustus

b) Synnytysavustus."

14. Asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Tätä asetusta sovelletaan kaikkeen lainsäädäntöön, joka koskee seuraavia sosiaaliturvan aloja:

a) sairaus- ja äitiysetuuksia;

— —

h) perhe-etuuksia."

15. Asetuksella (ETY) N:o 1247/92 asetukseen N:o 1408/71 lisättiin [5] 4 artiklan 2 a kohta, jossa säädetään seuraavaa:

"Tätä asetusta sovelletaan maksuihin perustumattomiin erityisetuuksiin, jotka annetaan muun kuin 1 kohdassa tarkoitetun lainsäädännön tai järjestelmän perusteella, tai jotka on suljettu 4 kohdan nojalla soveltamisalan ulkopuolelle, jos tällaiset etuudet on tarkoitettu:

a) antamaan lisä-, korvaavaa tai täydentävää turvaa sellaista tapahtumaa vastaan, joka kuuluu 1 kohdan a—h alakohdassa tarkoitettuihin sosiaaliturvan aloihin; tai

b) vain vammaisten erityistä suojelemista varten."

16. Asian kannalta merkityksellisissä 4 artiklan 4 kohdan säännöksissä säädetään seuraavaa:

"Tätä asetusta ei sovelleta sosiaalihuoltoon ja lääkinnälliseen huoltoon — —."

17. Asetuksen N:o 1408/71 10 a artiklassa [6] säädetään seuraavaa:

"Maksuihin perustumattomat erityisetuudet

5 — 30.4.1992 annettu neuvoston asetus, EYVL L 136, s. 1.

6 — Lisätty asetukseen edellä alaviitteessä 5 mainitulla asetuksella N:o 1247/92.

1. Sen estämättä, mitä 10 artiklassa ja III osastossa säädetään henkilöistä, joihin tätä asetusta sovelletaan, myönnetään 4 artiklan 2 a kohdassa tarkoitettuja maksuihin perustumattomia rahallisia erityisetuuksia yksinomaan sen jäsenvaltion alueella ja kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jonka alueella he asuvat, vain jos nämä etuudet on lueteltu liitteessä II a. Etuudet myöntää asuinpaikan laitos omalla kustannuksellaan.

2. Sen jäsenvaltion vakuutuslaitos, jonka lainsäädännön mukaan 1 kohdassa tarkoitettua etuutta koskevan oikeuden saavuttamiseksi edellytetään työskentely-, yrittäjä- tai asumiskausien täyttymistä, ottaa tarpeellisessa määrin huomioon työskentely-, yrittäjä- ja asumiskaudet, jotka ovat täyttyneet toisen jäsenvaltion alueella, ikään kuin ne olisivat ensiksi mainitun jäsenvaltion alueella täyttyneitä kausia."

18. Liitteessä II a olevassa I. Luxemburg-kohdassa säädetään seuraavaa:

"c) Äitiysavustus (30 päivänä huhtikuuta 1980 annettu laki)." [7]

7 — Tämän kohdan c kohdasta on tullut b kohta 1.1.1996 alkaen 22.12.1995 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 3095/95 tehdyn muutoksen johdosta, EYVL L 335, s. 1.

19. Asetuksen 73 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Palkatulla työntekijällä tai itsenäisellä ammatinharjoittajalla, johon sovelletaan jäsenvaltion lainsäädäntöä, on toisessa jäsenvaltiossa asuvien perheenjäsentensä osalta oikeus perhe-etuuksiin, joista säädetään ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännössä, niin kuin he asuisivat tässä valtiossa, jollei liitteen VI säännöksistä muuta johdu."

20. Liitteessä VI ei ole säännöksiä, joissa säädettäisiin Luxemburgia koskevista varauksista.

21. Asetuksen 77 artiklassa säädetään etuuksista eläkeläisten huollettaville lapsille ja orvoille seuraavasti:

"1. Ilmaisulla 'etuudet' tarkoitetaan tässä artiklassa perheavustuksia henkilöille, jotka saavat vanhuus-, työkyvyttömyys- tai tapaturma- tai ammattitautieläkettä ja tällaisiin eläkkeisiin maksettavia korotuksia tai lisiä tällaisten eläkeläisten lasten suhteen, poikkeuksena lisät, jotka myönnetään

työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmistä.

2. Etuudet myönnetään seuraavien sääntöjen mukaisesti riippumatta jäsenvaltiosta, jonka alueella eläkeläinen tai lapset asuvat:

a) eläkeläiselle, joka saa eläkettä vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, joka on vastuussa eläkkeestä".

22. Asetuksen N:o 1612/68 1 artiklassa kaikille jäsenvaltioiden kansalaisille tunnustetaan oikeus heidän asuinpaikastaan riippumatta päästä palkkatyöhön ja tehdä palkkatyötä toisen jäsenvaltion alueella.

23. Tämän asetuksen 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltion kansalaista ei työntekijänä saa kansalaisuutensa vuoksi saattaa toisen jäsenvaltion alueella kotimaisiin työntekijöihin verrattuna eri asemaan työ- ja palvelussuhteen ehtojen suhteen; tämä koskee erityisesti palkkausta, irtisanomista ja työttömyyden sattuessa paluuta saman alan työhön tai uudelleen työllistämistä.

2. Hänen on saatava samat sosiaaliset ja verotukseen liittyvät edut kuin kotimaisten työntekijöiden."

Pääasian tosiseikat ja oikeudenkäynti

24. Valittajat ovat Belgian kansalaisia (Alina Deaconescu, joka on alun perin Romanian kansalainen, on saanut Belgian kansalaisuuden syyskuussa 1998) ja heidän kotipaikkansa on Belgiassa. He ovat solmineet avioliiton 1.4.1994. Leclere oli työskennellyt Luxemburgissa rajatyöntekijänä. Työskentelyjaksonsa ajan Leclere oli maksanut pakollisia sosiaaliturvamaksuja Luxemburgissa. Työtapaturman perusteella hänelle on maksettu 18.5.1981 alkaen työkyvyttömyyseläkettä Luxemburgin suurherttuakunnan sosiaaliturvajärjestelmästä. Leclere ja Deaconescu eivät ole koskaan asuneet Luxemburgissa. Heidän lapsensa syntyi Luxemburgissa 13.3.1995 ja on Belgian kansalainen. Lapsi asuu vanhempiensa kanssa Belgiassa.

25. Työkyvyttömyyseläkkeensaajana Leclere maksaa pakollisia sosiaaliturvamaksuja Luxemburgissa ja hän on peri-

aatteessa tuloverovelvollinen siellä (vaikka todellisuudessa hänen tulonsa eivät ole niin suuret, että hän joutuisi maksamaan niistä veroa). Hän ei ole koskaan ollut palkkatyössä Belgiassa ja hän on aina kuulunut Luxemburgin sosiaaliturvajärjestelmään, koska hän on tehnyt siellä palkkatyötä. Hänelle ei voi koskaan syntyä oikeutta vanhuuseläkkeeseen tai työkyvyttömyyseläkkeeseen Belgiassa.

26. Valittajat eivät ole lapsensa syntymän johdosta saaneet Belgiassa synnytysavustusta, äitiysavustusta eivätkä kotihoidontukea. Leclere väittää turvautuneensa kaikkiin mahdollisiin Belgian oikeuden mukaisiin muutoksenhakukeinoihin tällä alalla, mutta Belgian lainsäädännössä ei ole säännöksiä, joiden perusteella hänelle myönnettäisiin nämä oikeudet, koska hän ei ole koskaan kuulunut Belgian sosiaaliturvajärjestelmään ja koska rajatyöntekijöiden sosiaaliturvasta Belgian ja Luxemburgin välillä 16.11.1959 tehtyä yleissopimusta sovelletaan ainoastaan palkkatyötä tekeviin työntekijöihin ja näihin rinnastettaviin henkilöihin eikä työkyvyttömyyseläkettä saaviin henkilöihin, jotka eivät ole palkkatyössä. Jos Lecleren lapsi olisi syntynyt kolme kuukautta myöhemmin, Leclereen olisi sovellettu uutta 24.3.1994 tehtyä yleissopimusta, joka tuli voimaan 1.6.1995 ja jota sovelletaan entisiin rajatyöntekijöihin, jotka saavat työeläkettä.

27. Lecleren ja hänen puolisonsa vaativat lapsen syntymään liittyviä etuuksia (ennen syntymää maksettavaa avustusta, synnytysavustusta ja syntymän jälkeen maksettavaa avustusta, äitiysavustusta ja kotihoidontukea), mutta Caisse nationale des prestations familiale (Luxemburg) hylkäsi heidän vaatimuksensa [8] sillä perusteella, että Luxemburgin lainsäädännössä asetettu asumisedellytys ei täyttynyt eikä synnytyksen jälkeen maksettava avustus kuulu asetuksen N:o 1408/71 77 artiklan soveltamisalaan.

28. Vaatimuksen tehneet puolisot valittivat Conseil arbitral des assurances socialesiin, joka hylkäsi heidän valituksensa. Tämän johdosta he valittivat edelleen Conseil supérieur des assurances socialesiin, joka lykkäsi ratkaisun antamista esittääkseen yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1. Ovatko asetuksen (ETY) N:o 1408/71 1 artiklan u kohdan i alakohta ja 10 a artikla sekä liitteet II ja II a, joissa asetetaan synnytys- ja äitiysavustuksen vientikielto, ETY:n perustamissopimuksen 48 ja 51 artiklan mukaisia?

2. Onko asetus (ETY) N:o 1408/71 ymmärrettävä siten, että huollettavien lasten osalta työkyvyttömyyseläkkeen saajille, jotka asuvat muussa kuin työkyvyttömyyseläkkeen maksavassa

8 — Caisse nationale des prestations familiales hyväksyi kuitenkin heidän lapsilisää koskevan vaatimuksensa ja on maksanut heille lapsilisää 1.3.1995 lähtien.

jäsenvaltiossa, myönnetään ainoastaan perheavustuksia (lapsilisä) eikä kotihoidontukea, jonka suuruus ei riipu lasten lukumäärästä?

3. Onko asetuksen (ETY) N:o 1408/71 73 artikla ymmärrettävä siten, että työkyvyttömyyseläkkeen saajaa, joka maksaa vakuutusmaksut edelleen siihen valtioon, joka maksaa työkyvyttömyyseläkkeen pakollisen sairausvakuutuksen perusteella, voidaan eläkkeestään huolimatta pitää tässä valtiossa sellaisena palkattuna työntekijänä, joka voi saada perheavustuksia ja näin kotihoidontukea sekä mahdollisesti myös synnytysavustuksen, jos etuuksien vientikiellon katsotaan olevan ristiriidassa perustamissopimuksen kanssa?

4. Kuuluuko asetuksessa N:o 1612/68 tarkoitetun työntekijän käsitteen alaan työkyvyttömyyseläkkeen saaja, joka asuu jossakin muussa kuin eläkkeen maksavassa jäsenvaltiossa?

5. Onko asutuksen N:o 1612/68 7 artikla ymmärrettävä siten, että työkyvyttömyyseläkkeen saaja sekä tämän puoliso, voi saada tämän artiklan perusteella sosiaalisia etuja, joiden ulkopuolelle hänet on suljettu asetuksessa N:o 1408/71 siinä asetetun etuuksien vientikiellon estämättä, jos katsotaan, että vientikielto ei ole ristiriidassa EY:n perustamissopimuksen kanssa?"

29. Valittajat, vastaaja, Itävallan, Luxemburgin, Portugalin, Espanjan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset, neuvosto ja komissio ovat esittäneet kirjalliset huomautuksensa. Vastaajana oleva laitos, Itävallan, Luxemburgin, Portugalin, Espanjan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset, neuvosto ja komissio olivat edustettuina suullisessa käsittelyssä, jossa Leclere henkilökohtaisesti esitti väitteensä. Neuvoston huomautukset koskivat ainoastaan ensimmäistä ennakkoratkaisukysymystä.

Asiassa komissio vastaan Luxemburg annettu tuomio

30. Yhteisöjen tuomioistuimessa esitetyissä huomautuksissa viitattiin toistuvasti asiassa komissio vastaan Luxemburg annettuun tuomioon,[9] jossa komissio oli nostanut jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen. Kanne koski vuoden mittaista asumisedellytystä, joka oli alun perin asetettu synnytystä ennen maksettavan avustuksen, synnytysavustuksen ja äitiysavustuksen saamiselle.

31. Tässä asiassa asianosaiset olivat myöntäneet, että kyseessä olleita kolmea avustusta oli pidettävä asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuina sosiaalisina etuina. Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että asumisedellytystä oli pidettävä syrjivänä, koska Luxemburgin kansalaisen oli helpompi täyttää se kuin

9 — Mainittu edellä alaviitteessä 4.

jonkin toisen jäsenvaltion kansalaisen, minkä vuoksi edellytys oli asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan ja perustamissopimuksen 52 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 43 artikla) vastainen. Äitiysavustuksen osalta yhteisöjen tuomioistuin totesi lisäksi, että asumisedellytys oli myös asetuksen N:o 1408/71 18 artiklan 1 kohdan vastainen. Tässä kohdassa velvoitetaan ottamaan huomioon kaikki ne asumiskaudet, jotka ovat täyttyneet jonkin toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.

32. Asiassa komissio vastaan Luxemburg annetun tuomion merkitys on kuitenkin esillä olevan asian kannalta suhteellisen rajoitettu monestakin eri syystä. Ennen synnytystä maksettavaa avustusta ja synnytysavustusta tarkasteltiin ainoastaan asetuksen N:o 1612/68 kannalta eikä lainkaan asetuksen N:o 1408/71 kannalta. Asia ei myöskään koskenut lainkaan synnytyksen jälkeen maksettavaa avustusta. Sillä hetkellä kun perustellussa lausunnossa sen noudattamiselle asetettu määräaika oli päättynyt, asetusta N:o 1408/71 ei ollut vielä muutettu asetuksella N:o 1247/92, minkä vuoksi 10 a artiklan ja liitteen II a tai synnytysavustuksen lisäämisen liitteeseen II a pätevyys ei voinut olla kyseessä. Oikeudenkäyntiä edeltäneessä hallinnollisessa menettelyssä, tai ainakin sen alkuvaiheessa, oli nimenomaisesti kyse asumisedellytyksen vaikutuksista palkattuihin työntekijöihin ja itsenäisiin ammatinharjoittajiin. Näiden syiden vuoksi yhteisöjen tuomioistuin arvioi kannetta tältä kannalta. Ja kuten Itävallan hallitus on todennut, asiassa ei ollut kysytty sitä, oliko avustukset suoritettava henkilöille, jotka eivät asu Luxemburgissa, vaan vaadittu yhteisöjen tuomioistuinta tutkimaan niihin henkilöihin sovellettavaa järjestelmää, jotka ovat tulleet asumaan Luxemburgiin sen vuoden kuluessa, joka edeltää lapsen syntymää.

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

33. Kansallisen tuomioistuimen ensimmäinen kysymys koskee sitä, ovatko asetuksen (ETY) N:o 1408/71 1 artiklan u kohdan i alakohta ja 10 a artikla sekä liitteet II ja II a, joissa sen mukaan asetetaan synnytys- ja äitiysavustuksen vientikielto, EY:n perustamissopimuksen 48 (josta on muutettuna tullut EY 39 artikla) ja 51 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 42 artikla) mukaisia.

34. Asetuksen 1 artiklan u kohdan i alakohta ja liite II johtavat siihen, että Luxemburgissa ennen synnytystä maksettavaa avustusta ja synnytysavustusta ei pidetä asetuksessa tarkoitettuina perheetuuksina. Sen 10 a artikla ja liite II a puolestaan johtavat siihen, ettei Luxemburgissa suoritettavaa äitiysavustusta voida asetuksen perusteella suorittaa toiseen jäsenvaltioon.

35. Alustavana huomiona todettakoon, kuten Portugalin hallitus ja komissio ovat esittäneet, että kyseessä olevien säännösten käsittäminen siten, että niissä säädetään synnytysavustuksen ja äitiysavustuksen vientikiellon periaatteesta, ei ole oikein.

Näillä säännöksillä a) estetään se, että erityiset synnytysavustukset katsottaisiin asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalaan kuuluviksi (1 artiklan u kohdan i alakohta ja liite II) ja b) annetaan jäsenvaltioille oikeus rajoittaa oikeus liitteessä II a mainittuihin maksuihin perustumattomiin erityisiin etuuksiin tässä jäsenvaltiossa asuviin henkilöihin, vaikka jossakin asetuksen säännöksessä säädettäisiinkin periaatteellisesta mahdollisuudesta suorittaa etuus toiseen jäsenvaltioon (10 a artikla ja liite II a).

36. Valittajat ja Portugalin hallitus väittävät, että kyseessä olevat säännökset eivät ole perustamissopimuksen mukaisia, kun taas vastaajana oleva laitos, Itävallan hallitus, Luxemburgin hallitus, Espanjan hallitus ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus sekä komissio väittävät, että ne ovat perustamissopimuksen mukaisia.

37. Kysymyksellä esiin tuodut kaksi ongelmaa on syytä käsitellä erikseen.

Asetuksen 1 artiklan u kohdan i alakohdan ja liitteen II, joiden nojalla asetusta ei sovelleta erityisiin synnytysavustuksiin, pätevyys

38. Ennen synnytystä maksettava avustus ja varsinainen synnytysavustus mainitaan asetuksen liitteessä II, minkä vuoksi ne eivät asetuksen 1 artiklan u kohdan i alakohdan nojalla kuulu tässä artiklassa määriteltyihin perhe-etuuksiin.

39. Komissio esittää, ettei olisi ollut välttämätöntä nimenomaisesti sulkea näitä avustuksia asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle, elleivät nämä muutoin kuuluisi siihen. Tätä väitettä ei voida pitää vakuuttavana, sillä tällainen nimenomainen poissulkeva säännös saattaa myös olla jäsenvaltion kannalta tarpeen kaikenlaisten epäselvyyksien poistamiseksi. Tämän vuoksi ensiksi on selvitettävä se, sovellettaisiinko ennen synnytystä maksettavaan avustukseen ja synnytysavustukseen asetusta, koska ne katsotaan perhe-etuuksiksi, ellei niitä olisi nimenomaisesti suljettu asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Kuuluvatko nämä avustukset perhe-etuuden käsitteen alaan?

40. Aluksi on todettava, että vaikka avustukset eivät olekaan maksuihin perustuvia etuuksia, tämä ei merkitse sitä, etteivät ne voisi kuulua asetuksen asialliseen soveltamisalaan. [10]

41. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan asetuksen N:o 1408/71

10 — Ks. asia C-78/91, Hughes, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4839, 21 kohta) ja asetuksen 4 artiklan 2 kohta.

soveltamisalan ulkopuolelle jäävien ja sen soveltamisalaan kuuluvien etuuksien välinen ero perustuu olennaisilta osin niihin tekijöihin, joihin etuus perustuu, eli kunkin etuuden tavoitteisiin ja myöntämisedellytyksiin, ja etuutta voidaan pitää sosiaaliturvaetuutena silloin kun etuus myönnetään ilman minkäänlaista henkilökohtaiseen tilanteeseen liittyvää tapauskohtaista tarveharkintaa etuudensaajille laissa määritellyn tilanteen perusteella ja kun etuus liittyy johonkin asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdassa nimenomaisesti lueteltuun vakuutustapahtumaan. [11]

42. Ennen synnytystä maksettava avustus ja synnytysavustus täyttävät tämän oikeudellisen edellytyksen objektiivisten kriteerien perusteella. Neuvosto esittää kuitenkin epäilynsä siitä, täyttävätkö ne toisen edellytyksen, eli sen, että niiden on liityttävä johonkin asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa mainituista vahinkotapahtumista. Tämä säännös koskee muun muassa asetuksen 1 artiklan u kohdan i alakohdassa määriteltyjä perhe-etuuksia. Neuvoston mukaan näiden avustusten sulkeminen asetuksen asiallisen soveltamisalan ulkopuolelle on perusteltua siitä syystä, ettei niiden tarkoituksena ole korvata perhekustannuksia, kuten 1 artiklan u kohdan i alakohdassa edellytetään asetuksen soveltamisalaan kuuluvilta perhe-etuuksilta, vaan että niillä on oma erityinen kansanterveyteen liittyvä tavoitteensa, koska niiden avulla edunsaaja velvoitetaan lääkärintarkastuksiin.

43. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että asetuksen 1 artiklan u kohdan i alakohdasta käy ilmi, että perhe-etuuksien ja -avustuksien tarkoituksena on tukea sosiaalisesti perheensä elatuksesta vastaavia työntekijöitä siten, että yhteiskunta osallistuu näihin kustannuksiin. [12]

44. Vastaajana oleva laitos väittää, että synnytysavustuksista annetun vuoden 1977 lain tehtävä käy ilmi lainvalmistelutöistä ja erityisesti Chambre des députés'lle 29.8.1976 annetun lakiesityksen perusteluista. Lailla pyrittiin parantamaan raskaana olevien naisten ja alle kouluikäisten lasten terveyden seurantaa ja alentamaan näin lapsikuolleisuutta, joka oli vuosina 1970—1974 suuruudeltaan 1,8 %. Tavoite on saavutettu, sillä vuonna 1997 lapsikuolleisuus oli laskenut 0,4 %:iin.

45. Tämän lain säännökset (lakiteksti on toimitettu yhteisöjen tuomioistuimelle) tukevat kantaa, jonka mukaan lain pääasiallisena tavoitteena on ollut raskaana olevien naisten ja alle kouluikäisten lasten terveyden parantaminen. Lain 4 luvussa "Synnytysavustus" (ilmeisesti monikollisessa merkityksessä), säädetään edellä mainitusta asumisedellytyksestä ja tietyistä käytännöllisistä säännöistä, jotka koskevat muun muassa avustuksen maksamiseen liittyviä menettelyjä. Lain 1—3 luvussa säädetään muista edellytyksistä, jotka liittyvät oikeuteen saada ennen synnytystä maksettava avustus, oikeuteen saada varsinainen synnytysavustus ja oikeuteen saada synnytyksen jälkeen maksettava avustus.

11 — Yhdistetyt asiat C-245/94 ja C-312/94, Hoever ja Zachow v. Land Nordhein Westfalen, tuomio 10.10.1996 (Kok. 1996, s. I-4895, 17 ja 18 kohta).

12 — Asia 104/84, Kromhout v. Raad van Arbeid, tuomio 4.7.1985 (Kok. 1985, s. 2205, 14 kohta).

46. Lain 1 luvussa "Raskaana olevien naisten suojelu" edellytetään, että raskaana olevat naiset käyvät viidessä sekä synnytys- että yleislääkärin suorittamassa tarkastuksessa ja yhdessä hammaslääkärin suorittamassa tarkastuksessa. Jos jokin näistä lääkäreistä katsoo, että raskaana olevan naisen terveydentila edellyttää erityistä seurantaa, alueen hallinnollisena valvojana toimiva lääkäri voi määrätä sosiaalityöntekijän tekemään kotikäyntejä raskaana olevan naisen luona, antamaan hänelle neuvontaa tarpeellisista toimenpiteistä ja laatimaan selvityksen tavanomaiset tarkastukset suorittaneelle lääkärille ja tarkastajana toimivalle lääkärille.

47. Lain 2 luvussa "Lapsen äidille synnytyksen jälkeen tehtävä tarkastus", äiti velvoitetaan käymään synnytyksen jälkeen lääkärintarkastuksessa, jossa selvitetään raskaudesta äidin terveydentilaan mahdollisesti aiheutuneet muutokset.

48. Vaikka synnytyksen jälkeen maksettava avustus ei olekaan kyseessä nyt esillä olevassa asiassa, siitä on säädetty tässä samassa laissa ja sen myöntämisedellytysten tarkastelusta on hyötyä sen määrittelemiseksi, mitä on pidettävä lain tavoitteena muiden avustusten osalta. Lain 3 luvussa "Alle kouluikäisten lasten suojelu", edellytetään, että lapselle tehdään synnytyksen jälkeen kaksi lääkärintarkastusta [13] ja neljä lääkärintarkastusta ennen kuin lapsi täyttää kaksi vuotta.

49. Lain sisällön perusteella voidaan siis todeta, että sen pääasiallisena tavoitteena on raskaana olevien naisten ja alle kouluikäisten lasten terveyden parantaminen. Tämä ei kuitenkaan välttämättä merkitse sitä, etteikö lain tavoitteena voisi myös olla perheen elättämisestä aiheutuvien kustannusten korvaaminen. Kuten asiassa Hoever ja Zachow annetussa ratkaisuehdotuksessa todettiin [14] on itsestään selvää, että tuen maksaminen lasta hoitavalle vanhemmalle, jolla ei ole palkkatuloja, on osallistumista perhekustannuksiin. Vaikka näin todettiinkin asiassa, jossa oli kyse kotihoidontuesta, joka oli myönnetty vain toiselle vanhemmista, joka ei ollut kokoaikaisessa ansiotyössä, periaatetta voitaisiin myös soveltaa lapsen syntymän yhteydessä suoritettaviin avustuksiin, eli avustuksiin, jotka myönnetään silloin kun työssä käyvän naisen on joka tapauksessa keskeytettävä työnteko, vaikkakin ehkä lyhyeksi aikaa, mistä usein seuraa taloudellisia vaikeuksia. On selvää, että asetuksen 1 artiklan u kohdan i alakohdassa tarkoitetuilla perhe-etuuksilla voi olla useita tehtäviä. [15] Tämän vuoksi ei ole syytä yhtyä neuvoston kantaan, jonka mukaan avustuksia ei voida pitää perhe-etuuksina, jos niiden tavoitteet ovat kansanterveydellisiä.

50. Se, että tietyn etuuden tarkoituksena on perhekustannusten korvaaminen ei välttämättä sellaisenaan merkitse sitä, että kyseessä on asetuksessa tarkoitettu perhe-etuus. Useiden eri sosiaaliturvaetuuksien tarkoituksena on jo luonteensa vuoksi

13 — Sen vuoden kuluessa, joka alkaa lapsen syntymästä.

14 — Mainittu edellä alaviitteessä 11, ratkaisuehdotuksen 30 kohta.

15 — Edellä alaviitteessä 10 mainittu asia Hughes, tuomion 19 ja 20 kohta. Ks. myös julkisasiamies Alberin ratkaisuehdotus asiassa C-33/99, Fahmi ym. v. Verwaltung der Soziale Verzekeringsbank, 12.10.2000, 45 kohta.

korvata perheen elättämisestä aiheutuvia kustannuksia, eikä niitä ainoastaan tämän syyn vuoksi voida kaikkia pitää perhe-etuuksina. Asetuksen 1 artiklan u kohdan i alakohdassa oleva määritelmä jatkuu seuraavasti: "4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitetun lainsäädännön mukaisesti". Asetuksen 4 artiklassa yksilöidään ne sosiaaliturvan alueet, joilla asetusta sovelletaan ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa säädetään perhe-etuuksista. Tämä määrittelytapa ei ole ollenkaan niin kehämäinen, kuin miltä se vaikuttaa, sillä 1 artiklan u kohdan i alakohtaan otettu täsmennys osoittaa ainoastaan sen, ettei tiettyä etuutta voida pitää perhe-etuutena ainoastaan sillä perusteella, että sillä pyritään korvaamaan perhekustannuksia. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ei tiettävästi löydy tuomiota, jossa perhe-etuuksia olisi käsitelty tai ne olisi luokiteltu ilman, että olisi otettu huomioon sitä, onko kyseessä säännöllisesti tietyin tuloperustein suoritettava maksu perheelle, jonka huollettavana on lapsia. Tämän johdosta julkisasiamies Darmon totesi asiassa Kromhout [16] esittämässään ratkaisuehdotuksessa, että yhteisöjen tuomioistuin oli asiassa Robards [17] antamassaan tuomiossa todennut, että ratkaisevana tekijänä perheavustusten osalta (laajassa merkityksessä, perhe-etuudet mukaan lukien) on pidettävä sitä, että henkilöillä, joille nämä oikeudet ovat syntyneet, on lapsi — — .

51. Kyseessä oleva, ennen synnytystä maksettava avustus maksetaan kertasuorituksena tulevalle äidille, jolla on oikeus avustukseen. Synnytysavustus on kertasuoritus, johon äidillä on oikeus sen jälkeen, kun hän on käynyt synnytyksen jälkitarkastuksessa. Nämä avustukset on syytä katsoa äitiys- eikä perhe-etuuksiksi. Asiassa Jordens-Voster antamassaan tuomiossa [18] yhteisöjen tuomioistuin totesi, että "asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa käytettyjen sairauden perusteella maksettavien ja äitiyden perusteella maksettavien etuuksien käsitteiden sisältö on määriteltävä niiden yhteisön oikeussääntöjen perusteella, joissa määritellään näiden etuuksien perustavat tekijät, eikä sen kansallisen säännöstyypin perusteella, jossa vahvistetaan näitä etuuksia koskevat kansalliset säännökset. — — Asetus N:o 1408/71 kattaa tämän artiklan a kohdassa sairauden ja äitiyden perusteella maksettavina etuuksina kaikki sairauden ja äitiyden yhteydessä suoritettavat etuudet — — ". [19]

52. Koska asiassa ei ole esitetty lainkaan tätä koskevia väitteitä, ei tältä osin ole myöskään välttämättä esitettävä lopullista kantaa. Vaikka asetuksen soveltaminen edellyttäisikin sitä, että ennen synnytystä maksettava avustus ja synnytysavustus on katsottava äitiysetuuksiksi, niitä ei välttämättä ole suljettava asetuksen 1 artiklan u kohdan i alakohdassa käytetyn perhe-etuuden käsitteen ulkopuolelle, sillä muuten niiden mainitseminen asetuksen liitteessä II olisi täysin turhaa. Avustukset voitaisiin näin asetuksen 19 artiklan, jota sovelletaan asiassa Pierik annetun tuomion [20] ja asiassa Twomey annetun tuomion [21] mukaisesti työkyvyttömyyseläkkeen saajaan, nojalla suorittaa toiseen jäsenvaltioon.

16 — Mainittu edellä alaviitteessä 12.

17 — Asia 149/82, tuomio 3.2.1983 (Kok. 1983, s. 171).

18 — Asia 69/79, tuomio 10.1.1980 (Kok. 1980, s. 75, 6 ja 8 kohta).

19 — Tuomion 6 ja 8 kohta.

20 — Asia 182/78, Algemeen Ziekenfonds Drenthe-Platteland v. Pierik, tuomio 31.5.1979 (Kok. 1979, s. 1977, 4 kohta; Kok. Ep. IV, s. 487).

21 — Asia C-215/90, tuomio 10.3.1992 (Kok.1992, s. I-1823, 13—18 kohta).

53. Jos yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin tulee siihen tulokseen, että kyseessä olevat avustukset kuuluvat 1 artiklan u kohdan i alakohdassa tarkoitetun perhe-etuuden alaan, on selvitettävä, onko niiden 1 artiklan u kohdan i alakohdassa ja liitteessä II tarkoitettu nimenomainen sulkeminen asetuksen asiallisen soveltamisalan ulkopuolelle lainmukaista.

Jos avustukset ovat perhe-etuuksia, onko niiden sulkeminen asetuksen asiallisen soveltamisalan ulkopuolelle lainmukaista?

54. Tältä kannalta tarkasteltuina ei ole syytä ajatella, että liitteessä II toteutettu avustusten nimenomainen sulkeminen asetuksen asiallisen soveltamisalan ulkopuolelle olisi lainvastaista.

55. Kuten julkisasiamies Warner totesi jo vuonna 1975, niiden tuomioiden muodostamaa taustaa vasten, joissa yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että tietty asetuksen N:o 1408/71 tai sitä edeltäneen asetuksen N:o 3 säännös on ristiriidassa perustamissopimuksen 51 artiklan kanssa [22] ja näin lainvastainen, johtavana ajatuksena on periaate, jonka mukaan 51 artiklassa neuvostolle annetaan valta antaa ja se velvoitetaan antamaan oikeuksia siirtotyöläisille, eikä sillä ole tämän artiklan perusteella oikeutta estää siirtotyöläisiä käyttämästä oikeuksia, jotka heillä on kansallisten säännösten perusteella, niin kauan kuin kansalliset oikeusjärjestelmät ovat erilaisia. [23]

56. Asetuksella ei siis voida ainakaan niin kauan kuin kansalliset oikeusjärjestelmät ovat erilaisia, estää työntekijöitä käyttämästä oikeuksia, jotka heillä on kansallisten säännösten perusteella. Asetuksella ei myöskään saada kasvattaa näiden järjestelmien välisiä eroja. [24]

57. Ennen synnytystä maksettavan avustuksen ja synnytysavustuksen jättäminen asetuksen asiallisen soveltamisalan ulkopuolelle ei kuitenkaan johda järjestelmien välisten erojen lisääntymiseen tai siihen että kansalliseen lainsäädäntöön perustuva oikeus näihin avustuksiin lakkaisi. Sen ainoana vaikutuksena on se, että oikeus avustuksiin kuuluu yksinomaan kansallisen sääntelyn alaan.

58. Tämän vuoksi on syytä katsoa, että jos ennen synnytystä maksettava avustus ja synnytysavustus ovat perhe-etuuksia, asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u kohdan i alakohta ja sen liite II eivät ole ristiriidassa perustamissopimuksen 51 artiklan kanssa, koska niiden nojalla nämä avustukset suljetaan asetuksen asiallisen soveltamisalan ulkopuolelle.

22 — Siirtotyöläisten sosiaaliturvasta 25 päivänä syyskuuta 1958 annettu neuvoston asetus N:o 3, EYVL 1958, 30, s. 561.

23 — Asia 24/75, Petroni v. ONPTS, tuomio 21.10.1975 (Kok. 1975, s. 1149, sivulla 1166; Kok. Ep. II, s. 487).

24 — Ks. esim. asia 41/84, Pinna v. Caisse d'allocations familiales de la Savoie, tuomio 15.1.1986 (Kok. 1986, s. 1; Kok. Ep. VIII, s. 369).

Asetuksen 10 a artiklan ja liitteen II a, joiden nojalla erityisetuuksia koskeva asumisedellytys voidaan poistaa, pätevyys

59. Kansallisen tuomioistuimen ensimmäisen kysymyksen toinen osa koskee äitiysavustusta. Äitiysavustukset kuuluvat pääsääntöisesti asetuksen asialliseen soveltamisalaan, koska niistä säädetään asetuksen 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa. Asetuksen 19 artiklan nojalla äitiysavustukset maksetaan vakuutetuille työntekijöille, jotka asuvat jossakin muussa kuin toimivaltaisessa jäsenvaltiossa. Tämän periaatteen merkitystä kuvataan asetuksen johdanto-osassa, jossa todetaan, että "sairaus- ja äitiysetuuksien osalta on tärkeää varmistaa niiden henkilöiden suoja, jotka asuvat tai oleskelevat muun jäsenvaltion kuin toimivaltaisen valtion alueella". [25] On muistettava, että esillä olevassa asiassa kyseessä oleva äitiysavustus mainitaan asetuksen liitteessä II a. Asetuksen 10 a artiklan nojalla avustusta ei kuitenkaan voida suorittaa toiseen jäsenvaltioon. Kansallinen tuomioistuin kysyy, ovatko nämä säännökset perustamissopimuksen 51 artiklan mukaisia.

60. Vastaajana oleva laitos, Itävallan hallitus, Luxemburgin hallitus, Espanjan hallitus, Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ja neuvosto sekä komissio huomauttavat, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Snares [26] ja asiassa Partridge [27] antamissaan tuomioissa jo vahvistanut sen, että asetuksen 10 a artikla ja liite II a ovat perustamissopimuksen mukaisia.

61. Asiassa Snares yhteisöjen tuomioistuimelta kysyttiin asetuksen N:o 1247/92, [28] jolla asetukseen N:o 1408/71 lisättiin artiklan 10 a ja liite II a, pätevyydestä perustamissopimuksen 51 artiklan kannalta, siltä osin kuin tämän asetuksen perusteella asetuksen N:o 1408/71 10 artiklalla vahvistettu periaate asumisedellytysten poistamisesta tehtiin mahdottomaksi siinä lueteltujen avustusten osalta. Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että asetuksella N:o 1247/92 toteutettu yhteensovittava järjestelmä, siltä osin kuin sitä sovellettiin kyseessä olevaan avustukseen (Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöön perustuva vammaisten elämisavustus) ei ollut ristiriidassa perustamissopimuksen 51 artiklan kanssa.

62. Tämä kanta vahvistettiin asiassa Partridge annetussa tuomiossa.

63. On siis selvästi osoitettu, että asetuksen 10 a artikla ja liite II a eivät ole perustamissopimuksen 51 artiklan vastaisia.

25 — Asetuksen N:o 1408/71 johdanto-osan 15. perustelukappale, joka julkaistiin sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71 sekä asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72 muuttamisesta ja saattamisesta ajan tasalle 2 päivänä joulukuuta 1996 annetun asetuksen N:o 118/97 liitteessä A olevassa I osassa. Toimivaltainen jäsenvaltio on siis se jäsenvaltio, jossa asianomainen henkilö on vakuutettu tai jossa sijaitsee se laitos, joka suorittaisi etuudet siinä tapauksessa, että asianomainen henkilö asuisi tämän jäsenvaltion alueella.

26 — Asia C-20/96, Snares v. Adjudication Officer, tuomio 4.11.1997 (Kok. 1997, s. I-6057).

27 — Asia C-297/96, Partridge v. Adjudication Officer, tuomio 11.6.1998 (Kok. 1998, s. I-3467).

28 — Mainittu edellä alaviitteessä 5.

64. Yhteisöjen tuomioistuin on tämän lisäksi asiassa Snares [29] ja asiassa Partridge [30] antamissaan tuomioissa sekä asiassa Swaddling [31] antamassaan tuomiossa uudelleen todennut, että mainitessaan liitteessä II a tietyn sääntelyn, yhteisöjen lainsäätäjän on katsottava tarkoittaneen, että tämän sääntelyn perusteella myönnetyt etuudet ovat 10 a artiklan soveltamisalaan kuuluvia maksuihin perustumattomia erityisetuuksia.

65. Tästä muotoilusta seuraa, että tietyn etuuden liittäminen liitteeseen II a määrää sen, että kyseessä on maksuihin perustumaton erityisetuus tämän asetuksen soveltamisen kannalta. Tämä oikeuskäytäntö ei kuitenkaan välttämättä merkitse sitä, että jäsenvaltio voi ainoastaan lisäämällä tietyn etuuden liitteessä II a olevaan luetteloon vapautua muussa tapauksessa asetukseen perustuvasta velvollisuudestaan suorittaa etuus johonkin toiseen jäsenvaltioon. Ainoastaan maksuihin perustumattomien erityisetuuksien voidaan katsoa olevan pätevästi liitteessä II a.

66. Julkisasiamies Alber on tullut tältä osin samaan tulokseen asiassa Jauch esittämässään ratkaisuehdotuksessa. [32] Hän totesi, että asiassa Snares, asiassa Partridge ja asiassa Swandling annetuissa tuomioissa ei ollut kyse siitä, että avustukset olisi katsottu maksuihin perustumattomiksi erityisetuuksiksi. Tämän lisäksi hän totesi, että yhteisöjen tuomioistun on asiassa Snares ja asiassa Partirdge antamissaan tuomioissa esittämiensä toteamusten jälkeen esittänyt joustavamman kannan, jonka mukaan 10 a artiklan sanamuodosta käy ilmi, että tämä säännös *merkitsee* sitä, että siinä mainitut etuudet kuuluvat *lisäksi* asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 2 a kohdan soveltamisalaan. [33] Julkisasiamies tähdentää myös sitä, että asetuksen N:o 1247/92 johdanto-osassa, jolla asetukseen N:o 1408/71 lisättiin 4 artiklan 2 a kohta, 10 a artikla ja liite II a, todetaan, että "— — tarpeellista varmistaa, että olemassa olevaa asetuksen (ETY) N:o 1408/71 mukaista yhteensovittamisjärjestelmää sovelletaan edelleen etuuksiin, jotka *joko* eivät kuulu niiden etuuksien ryhmään, joihin viitataan tai *joita* ei nimenomaisesti ole sisällytetty tämän asetuksen liitteeseen". [34] Tällä muotoilulla painotetaan sitä, että etuuden maininta liitteessä II a on ainoastaan *yksi* 10 a artiklan soveltamisen edellytyksistä. Lopuksi julkisasiamies Alber toteaa, että on vaikea ajatella, minkä vuoksi jokin yhteisön lainsäätäjän antaman asetuksen liite olisi luonteeltaan pakottavampi kuin muut yhteisön oikeussäännöt, koska tällaisen säännöksen yhteensopivuus ylemmäntasoisiin oikeussääntöihin voi milloin tahansa tulla tutkittavaksi.

67. Julkisasiamies Alber katsoo tällä perusteella, että tietyn etuuden liitteeseen

29 — Tuomion 30 kohta.

30 — Tuomion 33 kohta.

31 — Asia C-90/97, Swaddling v. Adjudication Officer, tuomio 25.2.1999 (Kok. 1999, s. I-1075, 24 kohta).

32 — Asia C-215/99, Jauch v. Bundesanstalt der Arbeiter, ratkaisuehdotus 14.12.2000. Ks. erityisesti ratkaisuehdotuksen 66—79 kohta.

33 — Asia Snares, tuomion 31 kohta ja asia Partridge, tuomion 32 kohta; kursivointi julkisasiamies Alberin.

34 — Johdanto-osan kahdeksas perustelukappale, kursivointi julkisasiamies Alberin.

II a lisäämisen pätevyys on voitava saattaa laillisuusvalvonnan kohteeksi. Tähän kantaan on syytä yhtyä.

68. Asetuksen 4 artiklan 2 a [35] kohdassa säädetään, että asetusta sovelletaan maksuihin perustumattomiin erityisetuuksiin, jotka annetaan muun kuin 1 kohdassa tarkoitetun lainsäädännön tai järjestelmän perusteella (tai jotka on suljettu 4 kohdan nojalla soveltamisalan ulkopuolelle). Maksuihin perustumattomat erityisetuudet määritellään siten, että ne on tarkoitettu "joko a) antamaan lisä-, korvaavaa tai täydentävää turvaa sellaista tapahtumaa vastaan, joka kuuluu 1 kohdan a—h alakohdassa tarkoitettuihin sosiaaliturvan aloihin, tai b) vain vammaisten erityistä suojelemista varten". Asetuksen 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa näihin etuuksiin sisällytetään äitiysetuudet.

69. Asetuksella N:o 1247/92, jolla asetukseen N:o 1408/71 lisättiin 4 artiklan 2 a kohta, 10 a artikla ja liite II a, pyrittiin ottamaan huomioon yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö, [36] jonka mukaan tietyt kansallisissa lainsäädännöissä säädetyt etuudet voivat samanaikaisesti olla sosiaaliturvan alaan (asetuksen 4 artiklan 1 kohta) ja sosiaalihuoltoon (jota asetus ei 4 artiklan 4 kohdan nojalla koske) kuuluvia niiden henkilöllisen soveltamisalan, tavoitteiden ja yksityiskohtaisten soveltamissääntöjen vuoksi. [37] Tällaista etuutta on pidettävä yhdistelmätyyppisenä tai sekamuotoisena etuutena. Oikeuskäytäntö on tiivistetty seuraavasti asetuksen N:o 1247/92 johdanto-osassa:

"Yhteisön tuomioistuin on todennut, että lainsäädäntö, jonka mukaan tällaiset etuudet annetaan, muistuttaa joiltain ominaisuuksiltaan sosiaalihuoltoa sikäli, että tarve on olennainen soveltamisperuste, eikä etuuden saaminen perustu työskentely- tai maksukausien yhteenlaskemiseen, kun taas lainsäädäntö toisilta ominaisuuksiltaan muistuttaa sosiaaliturvaa sikäli, että tällaisten etuuksien antamistavassa ei käytetä harkintavaltaa ja etuudensaajilla on laillisesti määritetty asema". [38]

70. Tällaisiksi yhdistelmätyyppisiksi tai sekamuotoisiksi etuuksiksi yhteisöjen tuomioistuin oli ennen asetuksen N:o 1247/92 antamista katsonut toimeentulotuen, joka maksetaan ikääntyneille henkilöille Belgiassa [39] ja Ranskassa, [40] Yhdistyneessä

35 — Lisätty edellä alaviitteessä 5 mainitulla asetuksella N:o 1247/92.

36 — Tämä oikeuskäytäntö on esitetty tiivistetysti julkisasiamies Légér'n edellä alaviitteessä 26 mainitussa asiassa C-20/96 antamassa ratkaisuehdotuksessa, 40—42 kohta.

37 — Ks. johdanto-osan kolmas perustelukappale.

38 — Neljäs perustelukappale. Asetuksen N:o 1247/92 antamisen syyt on esitetty asiassa C-132/96, Stinco ja Panfilo v. INPS, annetun ratkaisuehdotuksen 22 ja 23 kohdassa (Kok. 1998, s. I-5225).

39 — Asia 1/72, Frilli v. Belgia, tuomio 22.6.1972 (Kok. 1972, s. 457; Kok. Ep. II, s. 11) ja asia 261/83, Castelli v. ONPTS, tuomio 12.7.1984 (Kok. 1984, s. 3199; Kok. Ep. VII, s. 653).

40 — Asia 24/74, Caisse Régionale d'assurance maladie v. Biason, tuomio 9.10.1974 (Kok. 1974, s. 999); yhdistetyt asiat 379/85, 380/85, 381/85 ja 93/86 CRAM Rhône-Alpes v. Giletti, tuomio 24.2.1987 (Kok. 1987, s. 955); asia C-236/88, komissio v. Ranska, tuomio 12.7.1990 (Kok. 1990, s. I-3163; Kok. Ep. X, s. 489) ja asia C-307/89, komissio v. Ranska, tuomio 11.6.1991 (Kok. 1991, s. I-2903).

kuningaskunnassa maksettavan perhetulon,[41] Alankomaissa tietyille työttömille maksettavan lakisääteisen etuuden[42] ja Belgian,[43] Ranskan[44] ja Yhdistyneen kuningaskunnan[45] lainsäädännöissä säädetyn vammaisille maksettavan avustuksen.

71. Asetuksen N:o 1247/92 johdantoosassa todetaan, että "tällaiset etuudet olisi myönnettävä asetuksen (ETY) N:o 1408/71 soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden osalta vain näiden henkilöiden tai heidän perheenjäsentensä asuinmaan lainsäädännön mukaisesti — — ".[46] Näitä etuuksia kutsutaan asetuksen 4 artiklan 2 a kohdassa maksuihin perustumattomiksi erityisetuuksiksi.

72. Tällaisina 4 artiklan 2 a kohdassa tarkoitettuina maksuihin perustumattomina erityisetuuksina pidetään yhteisöjen tuomioistuimen mukaan muun muassa vammautuneille Yhdistyneessä kuningaskunnassa maksettavaa vammaisten elämisavustusta,[47] hoitoavustusta,[48] toimeentulotukea[49] sekä lakisääteisen vähimmäiseläkkeen lisää, jota maksetaan Italiassa.[50]

73. Kaikki nämä etuudet täyttävät yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistetun edellytyksen, jonka mukaan etuuden tarvetta on pidettävä sen olennaisena myöntämisperusteena.

74. Suurin osa asetuksen liitteessä II a mainituista maksuihin perustumattomista erityisetuuksista on juuri tämän tyyppisiä. Lecleren pojan syntymähetkellä[51] voimassa olleessa muodossaan tässä liitteessä oli lueteltu 55 tällaista etuutta. Näistä 55:stä, ja ainakin siltä osin kuin näin voidaan päätellä liitteessä II a käytetyn etuuden kuvauksen perusteella, 37 etuutta on avustuksia tai tulonlisiä, jotka suoritetaan vammautumisesta, liikuntarajoittuneisuudesta tai työkyvyttömyydestä kärsiville henkilöille ja/tai ikääntyneille henkilöille. Muut luettelossa mainitut etuudet ovat joko työelämän ulkopuolella oleville äideille lapsista maksettavia avustuksia, jos näiden puolisot on kutsuttu puolustusvoimien palvelukseen tai vangittu, leskenja orvoneläkkeitä, yksinhuoltajille maksettavia avustuksia tai imetyksen johdosta maksettava lisä (yhteensä 7) taikka muita erinimisiä etuuksia, joilla pyritään täydentämään ansiotuloja (yhteensä 10). Näiden lisäksi liitteessä II a on mainittu esillä olevassa asiassa kyseessä oleva Luxembur-

41 — Edellä alaviitteessä 10 mainittu asia Huges.

42 — Asia C-66/92, Acciardi v. Commissie Beroepszaken Administratieve Geschillen in de Provincie Noord-Holland, tuomio 2.8.1993 (Kok. 1993, s. I-4567).

43 — Asia 187/73, Callemeyn, tuomio 28.5.1974 (Kok. 1974, s. 553; Kok. Ep. II, s. 303); asia 39/74, Costa, tuomio 13.11.1974 (Kok. 1974, s. 1251) ja asia 7/75, F. v. Belgian valtio, tuomio 17.6.1975 (Kok. 1975, s. 679).

44 — Asia 63/76, Inzirillo v. Caisse d'allocations familiales de Lyon, tuomio 16.12.1976 (Kok. 1976, s. 2057).

45 — Asia C-356/89, Newton, tuomio 20.6.1991 (Kok. 1991, s. I-3017).

46 — Seitsemäs perustelukappale.

47 — Edellä alaviitteessä 26 mainittu asia Snares.

48 — Edellä alaviitteessä 27 mainittu asia Partridge.

49 — Edellä alaviitteessä 31 mainittu asia Swaddling.

50 — Edellä alaviitteessä 38 mainittu asia Stinco ja Panfilo.

51 — Ks. asetuksen sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 konsolidoitu versio sellaisena kuin se on muutettuna 30.6.1993 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 1945/93, EYVL L 181, s. 1.

gin lainsäädännön mukaan maksettava äitiysavustus.

75. Lain nojalla kaikille raskaana oleville äideille näiden taloudellisesta tilanteesta riippumatta myönnetty äitiysavustus ei voi olla asetuksen 10 a artiklassa ja liitteessä II a tarkoitettu maksuihin perustumaton erityisetuus. Tämän etuuden myöntämisen olennaisena perusteena ei ole etuuden tarve, kuten asetuksen N:o 1247/92 antamiseen johtaneessa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä tällaisilta etuuksilta edellytetään. Mikään ei myöskään osoita sitä, että tällä etuudella pyritään antamaan lisä-, korvaavaa tai täydentävää suojaa äitiyden perusteella kuten asetuksen N:o 1408/71 [52] 4 artiklan 2 a kohdan maksuihin perustumattomien erityisetuuksien määritelmässä edellytetään. Mikään ei osoita sitä, että kyseessä on "erityisetuus", vaan kyseessä on lähinnä perinteinen äitiysetuus. Koska asetuksen 4 artiklan 2 a kohdan määritelmä "maksuihin perustumattomat erityisetuudet" sulkee asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle nimenomaisesti 1 kohdassa tarkoitetuissa lainsäädännöissä säädetyt etuudet eli äitiysetuudet, on vaikea ajatella, miten äitiysavustus voisi kuulua tämän määritelmän alaan.

76. Tämän perusteella voidaan siis todeta, että äitiysavustuksen ei voida pätevästi katsoa kuuluvan asetuksen liitteeseen II a.

52 — Ks. edellä 68 kohta.

Asetuksen 10 a artiklaa ei siis voida soveltaa tähän avustukseen ja asumisedellytys tulee tehottomaksi sen 19 artiklan nojalla.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

77. Kansallisen tuomioistuimen toinen kysymys koskee sitä, onko työntekijöillä, joille jokin muu kuin se jäsenvaltio, jossa he asuvat, maksaa työkyvyttömyyseläkettä, oikeus asetuksen N:o 1408/71 nojalla ainoastaan huollettavasta lapsesta maksettaviin avustuksiin eikä kotihoidontukeen, jonka suuruus ei riipu lasten lukumäärästä.

78. Kysymys koskee asetuksen 77 artiklan tulkintaa ja erityisesti sitä, onko Luxemburgissa maksettava kotihoidontuki avustus, joka voidaan tämän artiklan nojalla suorittaa toiseen jäsenvaltioon.

79. Asetuksen 77 artiklan nojalla työkyvyttömyyseläkkeen saajille myönnetyt etuudet voidaan suorittaa toiseen jäsenvaltioon. Tässä artiklassa käytetyllä etuuden käsitteellä tarkoitetaan perheavustuksia. Perheavustukset määritellään asetuksen 1 artiklan u kohdan ii alakohdassa siten, että niillä tarkoitetaan "yksinomaan perheenjäsenten lukumäärän ja tapauksen mukaan iän perusteella määräajoin suoritettavia rahaetuuksia".

80. Valittajat ja Espanjan hallitus väittävät, että kotihoidontuki on etuus, joka voidaan suorittaa toiseen jäsenvaltioon 77 artiklan nojalla. Vastaaja, Itävallan, Luxemburgin ja Portugalin hallitukset ja komissio puolestaan katsovat, ettei tämä ole mahdollista. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ei ole esittänyt huomautuksia toisen ennakkoratkaisukysymyksen osalta.

81. Vastaajana oleva laitos, Itävallan hallitus, Portugalin hallitus ja komissio väittävät perustellusti, että vastaus tähän toiseen kysymykseen saadaan yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Lenoir antamasta tuomiosta.[53] Tässä asiassa yhteisöjen tuomioistuimelta kysyttiin sitä, rajataanko 77 artiklassa jossakin toisessa jäsenvaltiossa asuvan jäsenvaltion kansalaisen oikeus saada sen valtion sosiaaliturvalaitoksilta, josta hän on peräisin, ainoastaan perheavustuksia eikä lainkaan muita perhe-etuuksia. Yhteisöjen tuomioistuin vahvisti tuomiossaan, että 77 artiklassa käytetyllä etuuden käsitteellä tarkoitetaan asetuksen 1 artiklan u kohdan ii alakohdassa määriteltyjä perheavustuksia.

82. Kotihoidontuen määrä ei riipu samassa taloudessa hoidettavien lasten lukumäärästä, minkä vuoksi se ei voi kuulua edellä esitetyn määritelmän alaan eikä näin myöskään 77 artiklan soveltamisalaan.

83. Lisättäköön tähän (vaikka yhteisöjen tuomioistuinta ei olekaan pyydetty ratkaisemaan tätä kysymystä), että synnytyksen jälkeen maksettavaa avustusta, jota ei mainita liitteessä II ja jota ei siis ole suljettu asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle, ei voida suorittaa toiseen jäsenvaltion 77 artiklan nojalla, koska kyseessä on kertasuoritus, eikä näin siis 1 artiklan u kohdan ii alakohdassa perheavustuksista käytetyn määritelmän mukainen määräajoin suoritettava rahaetuus.

Kolmas ennakkoratkaisukysymys

84. Kansallisen tuomioistuimen kolmas kysymys koskee sitä, voidaanko asetuksen N:o 1408/71 73 artiklan nojalla työkyvyttömyyseläkkeen saajaa, joka maksaa vakuutusmaksut edelleen siihen valtioon, joka maksaa työkyvyttömyyseläkkeen pakollisen sairausvakuutuksen perusteella, pitää tässä valtiossa sellaisena palkattuna työntekijänä, joka voi saada perheavustuksia ja näin kotihoidontukea sekä mahdollisesti myös synnytysavustuksen, jos etuuksien vientikiellon katsotaan olevan ristiriidassa perustamissopimuksen kanssa.

85. Asetuksen 73 artiklan perusteella palkatulla työntekijällä, johon sovelletaan

53 — Asia C-313/86, Lenoir v. Caisse d'allocations familiales des Alpes-Maritimes, tuomio 27.9.1988 (Kok. 1988, s. 5391; Kok. Ep. IX, s. 703).

jäsenvaltion lainsäädäntöä, on oikeus tämän lainsäädännön mukaisiin perhe-etuuksiin toisessa jäsenvaltiossa asuvien perheenjäsentensä osalta. Asetuksen 1 artiklan a kohdassa palkatun työntekijän käsite on määritelty hyvin yleisin käsittein siten, että sillä tarkoitetaan kaikkia niitä henkilöitä, jotka on vakuutettu yhden tai useamman sosiaaliturvajärjestelmän alan kattaman vakuutustapahtuman varalta.

86. Valittajat ja Portugalin ja Espanjan hallitukset katsovat, että eläkkeensaajaa on pidettävä 73 artiklassa tarkoitettuna palkkatyöntekijänä, kun taas vastaajana oleva laitos, Itävallan ja Luxemburgin hallitukset sekä komissio katsovat, ettei tämä ole mahdollista. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ei ole esittänyt huomautuksia kolmannen kysymyksen osalta.

87. Vaikka vaikuttaakin siltä, että asetuksen 73 artiklan ja 1 artiklan a kohdan perusteella voitaisiin katsoa, että työkyvyttömyyseläkkeen saaja, joka maksaa pakollisia sairausvakuutusmaksuja maahan, joka suorittaa työkyvyttömyyseläkkeen, kuuluu palkatun työntekijän käsitteen alaan, on syytä yhtyä vastaajana olevan laitoksen ja komission kantaan, jonka mukaan tämä tulkinta ei ole mahdollinen, kun 73 artiklaa tarkastellaan osana asetuksen muodostamaa kokonaisuutta.

88. Asetuksen 73 artikla on perhe-etuuksia koskevassa luvussa 7. Seuraava luku "Etuudet eläkeläisten huollettaville lapsille ja orvoille", jossa on asetuksen 77 artikla, syrjäyttää tässä yhteydessä 73 artiklan, koska kyseessä on nimenomaisesti 77 artiklassa tarkoitettu tilanne, eli se kuinka laaja on jossakin muussa kuin eläkkeen maksavassa jäsenvaltiossa asuvan työkyvyttömyyseläkkeen saajan oikeus perhe-etuuksiin. [54]

89. Tämän lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että 77 artikla syrjäyttää 73 artiklan silloin, kun henkilö ei enää ole työntekijän vaan työkyvyttömyyseläkkeen saajan asemassa, [55] ja että itsenäinen ammatinharjoittaja ei kuulu 73 artiklassa tarkoitetun työntekijän käsitteen alaan, vaikka tällaista työntekijää oli pidettävä asetuksen 1 artiklan a alakohdan määritelmän alaan kuuluvana asian tosiseikkojen tapahtumahetkellä lakisääteisen vakuutuksen nojalla. [56]

90. Näin ollen voidaan todeta, että työkyvyttömyyseläkkeen saajaa, joka maksaa edelleen pakolliset sosiaaliturvamaksut siinä jäsenvaltiossa, joka maksaa työkyvyttömyyseläkkeen, ei voida pitää ase-

54 — Ks. myös julkisasiamies Van Gervenin kanta asiassa C-198/90, komissio v. Alankomaat (Kok. 1991, s. I-5799, ratkaisuehdotuksen 4 ja 8 kohta).

55 — Asia 1/88, Baldi v. Caisse de compensation pour allocations familiales, tuomio 14.3.1989 (Kok. 1989, s. 667, 18—20 kohta).

56 — Asia C-15/90, Middleburgh, tuomio 4.10.1991 (Kok. 1991, s. I-4655, 6—10 kohta). Asetuksen 73 artiklaa sovelletaan itsenäisiin ammatinharjoittajiin 30.10.1989 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 3427/89 (EYVL L 331, s. 1) tehdyn muutoksen jälkeen, mutta asiassa Middleburgh oli kyseessä ajanjakso ennen tämän muutoksen voimaantuloa.

tuksen 73 artiklassa tarkoitettuna työntekijänä. Hänellä ei myöskään näin ollen ole oikeutta saada asuinvaltiossaan perheavustuksia tämän säännöksen nojalla.

91. Kansallisen tuomioistuimen toiseen ja kolmanteen kysymykseen annettavat vastaukset voidaan täysin suoraan johtaa asetuksen 73 ja 77 artiklan sanamuodosta ja yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Lenoir antamasta tuomiosta. [57] Ei kuitenkaan ole syytä sivuuttaa sitä, että ratkaisu, johon näin päädytään, on sellaisenaan valitettava. Leclereä voidaan pitää malliesimerkkinä yhteisön kansalaisesta, joka on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja kuitenkin häneltä evätään oikeus perheavustuksiin, joihin hänellä olisi ollut oikeus, jos hän olisi palkatun työntekijän eikä työkyvyttömyyseläkkeen saajan asemassa hetkellä, jolloin hänen poikansa syntyi. Komissio totesikin asian suullisessa käsittelyssä, että asetuksen 77 artiklaa ei pitäisi tästä syystä soveltaa. Komission ehdotus on kuitenkin tämän määräyksen nimenomaisen sanamuodon vastainen sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin on sitä tulkinnut. Parempaan ratkaisuun päästäisiinkin ehkä asetusta myöhemmin muuttamalla, vaikka tästä ei enää olekaan mitään hyötyä Leclerelle.

Neljäs ennakkoratkaisukysymys

92. Kansallisen tuomioistuimen neljäs kysymys koskee sitä, kuuluuko asetuksen N:o 1612/68 työntekijä-käsitteen alaan työkyvyttömyyseläkkeen saaja, joka asuu jossakin muussa kuin eläkkeen maksavassa jäsenvaltiossa.

93. Valittajat, Portugalin ja Espanjan hallitukset sekä komissio katsovat, että kysymykseen on vastattava myöntävästi, kun taas Itävallan, Luxemburgin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset katsovat, että siihen on vastattava kieltävästi.

94. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 48 artiklassa ja asetuksessa N:o 1612/68 omaksutulla työntekijän käsitteellä on itsenäinen erityinen merkitys yhteisön oikeudessa: työntekijänä on pidettävä henkilöä, joka suorittaa määrätyn ajanjakson aikana toisen hyväksi ja tämän valvonnan alaisena tehtäviä, joista hänelle suoritetaan vastike. Henkilö menettää asemansa työntekijänä sen jälkeen kun työsuhde on päättynyt, mutta työsuhteella on määrättyjä työntekijäasemaan perustuvia vaikutuksia työsuhteen päättymisen jälkeenkin. [58]

95. Portugalin hallitus ja komissio viittaavat asiassa Meints [59] ja asiassa komissio vastaan Ranska [60] annettuihin tuomioihin tukeakseen väitettä, jonka mukaan Lecle-

57 — Mainittu edellä alaviitteessä 53.

58 — Asia C-85/96, Martinez Sala v. Freistaat Bayern, tuomio 12.5.1998 (Kok. 1998, s. I-2691, 32 kohta).

59 — Asia C-57/96, Meints v. Minister van Lanbouw, natuurbeheer en visserij, tuomio 27.11.1997 (Kok. 1997, s. I-6689).

60 — Asia C-35/97, tuomio 24.9.1998 (Kok. 1998, s. I-5325).

reä on edelleen pidettävä asetuksessa N:o 1612/68 tarkoitettuna työntekijänä. Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen edustajan esittämää vastakkaista arviointia on kuitenkin pidettävä vakuuttavana.

96. Yhdistynyt kuningaskunta viittasi asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun, yhteisöjen tuomioistuimen toistuvasti käyttämään määritelmään, jonka mukaan "sosiaalisina etuina nimittäin on pidettävä kaikkia sellaisia etuja, jotka riippumatta niiden mahdollisesta yhteydestä työsopimukseen myönnetään tavallisesti kotimaisille työntekijöille sen vuoksi, että he ovat objektiivisesti arvioiden työntekijöitä, tai yksinkertaisesti sen vuoksi, että he asuvat valtion alueella — — ". [61] Sosiaaliset edut on siis jaettu kahteen pääryhmään: edut, jotka vastaanottava jäsenvaltio myöntää työntekijöilleen, ja edut, jotka vastaanottava jäsenvaltio myöntää niille henkilöille, jotka asuvat tässä valtiossa. Nyt esillä olevassa asiassa kyseessä olevat etuudet kuuluvat selvästi tähän toiseen ryhmään.

97. Asiassa Meints ja asiassa komissio vastaan Ranska annetuissa tuomioissa oli kummassakin kyse tilanteesta, jossa etuus myönnettiin asianomaisen jäsenvaltion työntekijöille. Asiassa Meints antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin vahvisti oikeuden etuuteen (maataloustyöntekijöille maksettava korvaus), "jonka myöntäminen riippuu siitä, että kyseisellä henkilöllä on ollut työsuhde, joka on päättynyt vähän aikaa sitten — — . Oikeus etuuteen liittyy nimittäin erottamattomasti etuuden saajien objektiiviseen työntekijäasemaan". [62] Asiassa komissio vastaan Ranska annetussa tuomiossa oli kysymys lisäeläkepisteiden myöntämisestä ennenaikaisesti työelämästä pois siirretyille työntekijöille. Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että asetusta N:o 1612/68 [63] ei voida jättää soveltamatta "sillä perusteella, että ilmaisten pisteiden myöntäminen koituu sellaisten henkilöiden hyväksi, joiden työsuhde on päättynyt. Tietyt työntekijänä olemiseen liittyvät oikeudet — — taataan työntekijöille, vaikkeivat he enää olisi työsuhteessa". [64]

98. Nämä kaksi tuomiota seuraavat siis sitä periaatetta, jonka mukaan irtisanotut työntekijät siitä riippumatta, asuvatko he etuuden myöntävän jäsenvaltion alueella vai eivät, voivat vaatia etuutta sosiaalisena etuna asetuksen N:o 1612/68 nojalla, jos etuus myönnetään työsuhteen päättymisen jälkeen työntekijöille heidän objektiivisen työntekijäasemansa perusteella. Kummassakaan näistä tuomioista ei vahvisteta periaatetta, jonka mukaan entiset työntekijät, jotka eivät asu kyseisessä jäsenvaltiossa, voivat tämän asetuksen nojalla vaatia sosiaalisena etuna etuutta, jonka valtio myöntää ainoastaan asukkailleen. Tämä tilanne kuuluu sen yleisen säännön alaan, jonka mukaan työntekijöitä ei työsuhteen päättymisen jälkeen pidetä asetuksessa N:o 1612/68 tarkoitettuina työn-

61 — Asia C-310/91, Schmid v. Belgia, tuomio 27.5.1993 (Kok. 1993, s. I-3011, 18 kohta), jossa viitataan asiassa C-249/83, Hoeckx, 27.3.1985 annettuun tuomioon (Kok. 1985, s. 973) ja edellä alaviitteessä 59 mainittu asia Meints, tuomion 39 kohta.

62 — Tuomion 41 kohta.

63 — Yhteisöjen tuomioistuin arvioi asetuksen 7 artiklan 1 kohtaa (edellä alaviitteessä 24), jossa kielletään eriarvoinen kohtelu irtisanomisten yhteydessä.

64 — Tuomion 41 kohta.

tekijöinä sosiaalisten etujen myöntämisen osalta.

99. Voidaan siis todeta, että asetuksella N:o 1612/68 ei perusteta työkyvyttömyyseläkkeen saajalle, joka asuu jossakin muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa hän on työskennellyt, oikeutta etuuteen, jonka työskentelyvaltio suorittaa asukkailleen, mutta jota se ei myönnä entisille työntekijöille heidän objektiivisen työntekijäasemansa perusteella.

Viides ennakkoratkaisukysymys

100. Kansallisen tuomioistuimen viides kysymys koskee sitä, onko työkyvyttömyyseläkkeen saajalla tai tämän puolisolla asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan nojalla oikeus sosiaalisiin etuihin, joita hän ei voi saada asetuksen N:o 1408/71 perusteella.

101. Koska työkyvyttömyyseläkkeen saajaa ei voida pitää asetuksessa N:o 1612/68 tarkoitettuna työntekijänä, kuten edellä neljännen kysymyksen tarkastelun yhteydessä on esitetty, tätä kysymystä ei voida esittää.

Ratkaisuehdotus

102. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että Conseil supérieur des assurances socialesin esittämiin kysymyksiin vastataan seuraavasti:

1) Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 1 artiklan u kohdan i alakohta ja sen liite II ovat ristiriidassa EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 39 artikla) ja 51 artiklan (josta on

muutettuna tullut EY 42 artikla) kanssa, koska ennen synnytystä maksettava avustus ja synnytysavustus suljetaan niiden nojalla asetuksen asiallisen soveltamisalan ulkopuolelle. Vaikka näitä avustuksia onkin pidettävä äitiyden perusteella maksettavina etuuksina, merkitystä ei ole sillä, että ne on mainittu asetuksen liitteessä II, ja ne voidaan asetuksen 19 artiklan nojalla suorittaa toiseen jäsenvaltioon.

2) Asetuksen N:o 1408/71 10 a artikla ja liite II a eivät ole EY:n perustamissopimuksen 48 ja 51 artiklan vastaisia sen vuoksi, että ne estävät 4 artiklan 2 a kohdassa vahvistetun määritelmän mukaisten maksuihin perustumattomien erityisetuuksien suorittamisen toiseen jäsenvaltioon. Näitä säännöksiä ei kuitenkaan voida soveltaa esillä olevassa asiassa kyseessä olevan kaltaiseen äitiysavustukseen, koska se ei kuulu maksuihin perustumattoman erityisetuuden käsitteen alaan.

3) Asiassa kyseessä olevan kotihoidontuen kaltainen avustus ei ole asetuksen N:o 1408/71 77 artiklassa tarkoitettu etuus, minkä vuoksi työkyvyttömyyseläkettä jostakin muusta jäsenvaltiosta kuin asuinvaltiosta saavilla työntekijöillä ei ole oikeutta siihen.

4) Työkyvyttömyyseläkkeen saaja, joka maksaa lakisääteisiä/pakollisia sairausvakuutusmaksuja jäsenvaltioon, joka suorittaa työkyvyttömyyseläkkeen, ei ole asetuksen N:o 1408/71 73 artiklassa tarkoitettu työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja.

5) Työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1612/68 ei anneta sellaiselle työkyvyttömyyseläkkeen saajalle, joka asuu jossakin muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa hän työskenteli, oikeutta saada etuutta, jonka työskentelyvaltio suorittaa asukkailleen, mutta jota ei myönnetä entisille työntekijöille heidän objektiivisen työntekijäasemansa perusteella.